

Втор извештај на проектот *TUNING* (2003-2005)

Образовни науки

Кај: Gonzales, J. and Wagenaar, R. (eds.). *Tuning Educational Structures in Europe. II. Universities' Contribution to the Bologna Process*. Bilbao/Groningen: University of Deusto / University of Groningen, 2005, pp. 75-93.

1. Вовед во предметната област

Образованието е мултидисциплинарен предмет кој го сочинува серија основни дисциплини како психологија, социологија, филозофија, применета лингвистика, курикулум студии, социјални и науки за политики, социјална антропологија и историја. Кај образованието за наставници се користат и разновидни наставни предмети (на пр. математика, јазици и литература, наука, општествени науки, уметност, итн.) за детално да се објасни природата на наставата, учењето и оценувањето за сите предмети во широк спектар на разновидни социо-културно-економски контексти. Бидејќи човекот се фокусира на предметот, моралните и етичките вредности тука имаат висок приоритет.

Предметот е поделен на две широки, но тесно поврзани области: образование за наставници и образовни науки¹.

Образование за наставници

Денес во Европа сите наставници во средните училишта, во речиси сите основни училишта и многу наставници за предучилишна возраст се образувани до ниво од прв степен или еквивалентно на тоа. Во многу, ако не и во најголемиот број земји, компонентите на курикулумите и стандардите за достигнувања ги следат националните упатства утврдени од страна на Министерствата за образование или професионалните тела како што се наставните совети, со што се овозможува степен на хомогеност на програмите. Во други автономијата на универзитетот има приоритет и тогаш може да има големи диспаритети меѓу курсевите на различни универзитети. Сепак, идните наставници мора да стекнат серија компетенции, вклучувајќи го знаењето, вредностите и вештините потребни за постигнување највисоки академски стандарди во нивните предмети или области од курикулумот, и да бидат целосно свесни за теоријата и практиката на образованието релевантни за возрастната група што тие ја учат; за националните приоритети на образованието; и за улогата на

¹ ISCED 1997 класификација; види http://www.unesco.org/education/nfsunesco/doc/isced_1997.htm

Образование

14 Обука за наставници и образовна наука

Обука за наставници за предшколска возраст, градинка, основно училиште, стручни, практични, нестручни предмети, обучувачи за наставници и за деца со посебни потреби. Општи и специјализирани програми за обука за наставници.

Ние нема да го користиме терминот обука за наставници туку повообичаено користениот термин образование за наставници.

Образовна наука: развивање курикулуми за стручни и нестручни предмети. Оценување на образованието, тестирање и мерење, истражување во образованието, други образовни науки.

наставниците како професионалци во непредвидливите социјални контексти што брзо се менуваат.

Курсеви за иницијално образование за наставници на ниво на прв или втор циклус се обезбедуваат и за универзитетски професори, професори на стручни колеџи, тутори за одгледување, во 50% од земјите претставени во Работната група за образовни науки.

Најголемиот број земји обезбедуваат програми за континуиран професионален развој за наставниците, другите професионалци во сферата на образованието, здравствените работници и други (што можат да бидат задолжителни), но коишто не секогаш доведуваат до повисока квалификација. Меѓутоа, за оние кои се заинтересирани, достапни се и најразновидни степени на ниво на втор или трет циклус.

Работната група за образование идентификуваше аномалија во поглед на образованието за наставници во контекст на спроведувањето на првиот и вториот циклус на доделување степени. Оваа аномалија е особено евидентна во последователните модели на образованието за наставници каде студентите изучуваат една или две академски дисциплини (180-240 ЕКТС) пред постдипломската компонента на образованието за наставници во нивните студии (60-90 ЕКТС). И покрај тоа што студентите можеби акумулирале вкупно 240-320 ЕКТС за да добијат квалификација за иницијално образование за наставници, во повеќе земји 300+ ЕКТС акумулирани на овој начин не резултира со награда од втор циклус. Тоа се случува и покрај фактот дека постдипломската компонента - до значителен степен - може да ги исполни дескрипторите за нивото од вториот циклус.

За да се гарантира дека образованието за наставниците треба да биде во согласност со структурата на степени од првиот и вториот циклус на Болоња, и дека е споредливо со другите дисциплински области, Работната група за образование препорачува дека структурите на степени за образование за наставници од првиот и вториот циклус треба да го олеснат тоа. Се сугерираат повеќе можни начини за награди од вториот циклус:

- Степен од првиот циклус за избраниот предмет(и) од 180-240 ЕКТС, проследен со последователна награда од 90-120 ЕКТС за образование за наставници (минимум 90 ЕКТС онаму каде предметот дидактика или педагогија е вклучен во степенот од првиот циклус) вклучувајќи компонента на обука за истражување.
- Степен од првиот циклус за избраниот предмет(и) од 180-240 ЕКТС, проследен со втор циклус на последователно образование за наставници од 60 ЕКТС, придружен - во рамките на конкретен временски период - со награда за вториот циклус во полето на Образовни науки или структуриран вовед (кој треба да вклучи и обука за истражување) од 60 ЕКТС.
- Интегрираниот прв циклус соодветствува онаму каде наставниот предмет(и) и образовните компоненти се нудат заедно и имаат 240 ЕКТС, придружен со награда од вториот циклус во полето на Образовни науки/структуриран вовед (кој треба да вклучи и обука за истражување) од 60 ЕКТС.

Образовни науки

Постои значителен диверзитет меѓу курсевите за образовни науки на ниво на првиот циклус, но сите тие вклучуваат интелектуални строги студии на образовните процеси, системи и приоди, и на културните, општествените, политичките и историските контексти во чиишто рамки истите се вградени. Насекаде во Европа, постои голема сличност на содржината и фокусот на четири суштински компоненти на првите

степените за образовни науки, земајќи го предвид фактот дека конкретниот контекст и фокусот на секоја дадена програма ќе варира во зависност од нејзините изјавени цели и образложението, но на демонстративен начин ќе биде соодветна на потребите на студентите. Иако постојат програми за образование за наставници во вториот циклус, голем дел од нив имаат широка надлежност и би можеле посоодветно да се наречат образовни науки, каков што е случајот со докторските студии.

2. Профили на степени и професии

Во моментот во полето на образовните програми постои спектар на практики што се однесуваат на Болоњскиот модел со три циклуси. Иако некои земји донеле модел со три циклуси пред многу години (Обединетото Кралство, Ирска), други се во различна фаза на развој, но во образованието не постојат земји коишто не се застапени во предметната група каде Болоњскиот процес не се дискутира во однос на неговото спроведување.

Вообичаени степени на образование за наставници што се нудат

Циклус	Вообичаени степени што се нудат
Прв циклус	<p>Програмите за подготвување на наставници за предучилишно, основно и средно образование, и на наставници од други сектори, вклучуваат образовни науки, педагошки студии за конкретен предмет и/или конкретен домен соодветни на целните домени на учење, и елемент на наставна практика во целниот домен под надзор, чијашто должина варира од една до друга земја во ЕУ. Студентите, исто така, обично студираат една или две академски дисциплини или истовремено (почесто кај предучилишно/основно/ средно) или пред (почесто кај средното) компонентата за образование на програмата. Сите наставници во средно образование мора да бидат образувани до ниво на прв степен во нивниот избран наставен предмет и тоа може да биде пред елементот на образование за наставници, како кај последователниот модел на образование за наставници за степен проследен со едногодишна интензивна програма за образование, како што се среќава во Обединетото Кралство, Ирска и Шпанија. Во некои земји наставниците мора да бидат образувани до ниво на втор степен за да може да им се додели статус на квалификуван наставник, на пр. Финска. Во други наставниците во предучилишно и основно образование, иницијално, може да имаат образование на ниво на суб-прв степен. Сепак, трендот во Европа се движи во насока на професија дипломиран наставник на сите нивоа во секторот - образование.</p>

Втор циклус	<p>Во рамките на образованието за наставници се нуди широк спектар на специјалистички програми за континуиран професионален развој, што честопати водат кон магистерски степен, но некогаш нудат и средни поени за завршување на ниво на Диплома. Студиите од вториот циклус обично им овозможуваат на професионалците натамошна специјализација во полето што го избрале или стекнување на квалификации во нова област - на пр. дипломец на (чиста) математика (прв циклус) продолжува (втор циклус) за да стане наставник по математика. Вообичаените степени од вториот циклус на образование за наставници, меѓу другото, вклучуваат образование за посебни потреби, образование за одгледување, дидактика поврзана со специјалистички предмети во курикулумите, настава и учење во високо образование, образование за возрасни, упатување и советување. Повеќето програми од вториот циклус имаат силна наставна компонента, поддржана со емпириски и/или теоретски заснована теза или дисертација што ја зафаќа финална третина (или повеќе) од програмата. Наставната компонента може да вклучи развивање професионални вештини како што се систематска опсервација, тестирање, дијагностицирање и советување, како и продлабочување или проширување на знаењето и разбирањето.</p> <p>Во многу земји има степен на втор циклус целосно базиран на истражување, честопати, но не секогаш, поврзан со студии од трет циклус.</p>
-------------	--

Циклус	Вообичаени степени што се нудат
Трет циклус	<p>Докторат преку истражување, за што обично е потребно испитување и одбрана на значително и оригинално истражување изведено на меѓународно прифатливи стандарди и коешто е опишано во сеопфатна теза. Во многу земји постои очекување дека дел од раните години на студиите ќе содржат еден тежок елемент поврзан со развојот на знаење и вештини за истражување и со практичен дизајн на истражувачки проект за емпирискиот или теоретскиот елемент на степенот.</p> <p>Во неколку земји (Данска, Португалија, Ирска, Обединетото Кралство) воведена е или е во процес на воведување нова форма на докторски степен со силен професионален фокус. Овие професионални докторати вклучуваат проценета компонента на напредна предметна студија и теза која се базира на оригинално истражување кое е слично, но покусо, од докторатот преку истражување.</p>

Вообичаени степени за образовни науки што се нудат

Циклус	Вообичаени степени што се нудат
Прв циклус	<p>Првите степени во образовните науки претендираат да бидат мултидисциплинарни, со силен елемент на друг предмет. Во други земји, на пример Шпанија, првите степени во образовните науки имаат само еден предмет и се фокусираат на образованието од еден поширок аспект и во сета негова сложеност. Програмите се потпираат на широк спектар на интелектуални ресурси, теоретски перспективи и академски дисциплини за да развијат разбирање за образованието и контекстите во кои тоа се случува. Вообичаените степени би вклучиле образовни принципи, историја на образованието, социологија на образованието, образование за возрасни, образовна психологија, работа со млади и/или во заедницата, изготвување курикулуми, образовна администрација, работа поврзана со здравствената нега, управување со човечки ресурси, управување со информации и библиотекарски студии, социјално образование, образование за посебни потреби, образовна политика, образовна иновација, училишен меанџмент. Постои растечки тренд за постоење на конкретна компонента на образовно истражување на ниво на првиот степен, што би вклучило предмети како што се методолошки основи на образовното истражување, методи и модели на истражување во образованието, и основна статистика.</p>
Циклус	Вообичаени степени што се нудат

Втор циклус	<p>Што се однесува за степените од вториот циклус на образованието за наставници, во рамките на образовни науки од вториот циклус студиите на професионалците обично им овозможуваат понатаму да се специјализираат во нивното избрано поле. Специјализациите вклучуваат образовна психологија, менаџмент на образованието, примарна здравствена нега, образовна антропологија, филозофија на образованието и образовна социологија. Најголемиот дел од степените од вториот циклус содржат тешка компонента, но најмалку 30% се состојат од истражување базирано на дисертација или на применет проект. Во некои земји, на пример Шпанија, Финска, Ирска, Обединетото Кралство (последната за степени од вториот циклус во образовна психологија), некои степени од вториот циклус вклучуваат практична работа во професионални средини. Каков што е случајот и со образованието за наставници, можно е степенот од вториот циклус целосно да се заврши преку истражување. Вообичаени степени за образовни науки од вториот циклус се: посебни образовни потреби, образование во третото доба, интеркултурно образование, образовна евалуација, училишен менаџмент, образование за возрасни, образование за активности во слободно време, социјална педагогија.</p>
Трет циклус	Слично на горедадениот опис на образованието за наставници.

Вообичаени работни места за дипломците на образовни науки (мапа на професии)

Циклус	Работно место
--------	---------------

Прв циклус	<p>Образование за наставници</p> <p>Настава во училишта, образование за одгледување, универзитети/ други високообразовни институции, стручно образование. Наставници за одредени училишни предмети (на пример, математика, компјутерски науки, јазици) можат да најдат работа и надвор од образованието (комуникации, бизнис, итн.).</p> <p>Образовни науки</p> <p>Образовни програми од сите видови развиваат начини на размислување и работење коишто во голема мера можат да се пренесат, а дипломците на образовни програми можат да се најдат во широк спектар на професии. Дипломците на образование се наоѓаат во музејска работа, лидери на младите, работа во заедницата, издаваштво (дизајнирање и евалуација на образовните материјали), локалната и националната образовна администрација, образовен менаџмент, образовни услуги, настава за специфични групи, како што се возрасни, поддршка за третото доба, работа на поддршка на имигранти и менаџмент на кадарот, последното е посебно изразено во Шведска.</p>
Циклус	Работно место
Втор циклус	<p>Образование за наставници</p> <p>Наставници во училишта (на пример, во Финска); лидерски и менаџерски улоги; поспецијалистички улоги и надзорни улоги во образовните институции; истражувачи; советници за упатување; координатор за специјално образование; образовни психолози (Обединетото Кралство)</p> <p>Образовни науки</p> <p>Пристап до промоција на повисоки позиции во нивните избрани полиња, или до нови позиции поврзани со нивната избрана специјализација, истражувачи.</p>

Трет циклус	<p>Образование за наставници и образовни науки/науки</p> <p>Предавачи на универзитети, политехнички школи и на колеџи; истражувачи; професионалци во министерството и агенцијата за образование на наставници; сè поголем број од нив наоѓаат вработување како истражувачи во независни институти за истражување и развој; работни места за истражување и развој во администрацијата на образованието на национално или општинско ниво (Националниот одбор за образование, Регионални центри за развој), Агенции за гарантирање на квалитетот; високи позиции во изготвувањето курикулуми.</p>
-------------	---

Улогата на предметната област во другите програми за степени

Образовните науки и образованието за наставници се поврзани со голем број други програми за степени.

- o Наставниците мора да имаат предметна основа во нивните студии, така што сите предмети поврзани со училишниот курикулум имаат некаква врска со образованието.
- o Образовните науки можат да формираат дел од студиските програми за еден степен во друга предметна област, на пример, во историја, бизнис; или во спектар на други предмети, на пример, историја и бизнис администрација во музејските студии.
- o На многу универзитети насекаде во Европа, денес студентите имаат слободен избор на една мала компонента во нивниот курс за степенот, и многу од нив ги избираат образовните модули за да го пополнат овој елемент, на пример, студенти од психологија, други општествени науки (социологија, антропологија, политички науки), или предметни области каде студентите можеби ја разгледуваат опцијата да се запишат на образование за наставници по завршувањето на нивниот прв степен.
- o Во некои области од образованието, на пример, образовна психологија, иницијалната квалификација од прв степен за психологија е придружена со работа на магистерско ниво во полето на образовната психологија. Одредено професионално клиничко или наставно искуство претставува барање за да се биде во можност да се работи како образовен психолог.
- o Образовните единици можат да формираат дел од широкиот спектар на програми што се однесуваат на општествените и хуманистичките науки.

3. Очекувани резултати од учењето и компетенции - дескриптори на нивото на циклус

Компетенциите идентификувани во образовните науки се компатибилни со Европската рамка и со Даблинските дескриптори. Работната група за образование сепак сака да нагласи дека идентификуваните компетенции се само индикативни. Списокот не е наменет како комплетен или дефинитивен, и треба да се користи како таков.

Прв циклус

Голем број компетенции (генерички и конкретни) се заеднички и за образованието за наставници и за образовните науки; некои компетенции се специфични за образованието за наставници. Не сите компетенции ќе бидат целосно развиени на крајот на првиот циклус од студиите и ќе продолжат да се развиваат во континуумот на професионалниот живот, честопати фокусирани во текот на периодите на доквалификациско образование и обука, но нема задолжително да се развиваат во контекст на формалното образование.

Клучни компетенции специфични за предметот компетенции

Клучни генерички

<p><i>Заеднички за образованието за наставници и за образовните науки/студии</i></p> <p>Наставниците и обучувачите треба да бидат во можност ефективно да работат во три области што се преклопуваат, како и дипломците од програмите за образовни науки. Тие треба да бидат во можност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ да работат со информации и знаење за предметот кој ќе го предаваат, и за образовните прашања и нивните теоретски основи ○ да работат со нивните колеги – учениците/учесниците на обуките, колегите на работа и другите партнери во образованието. Ова ја вклучува и способноста да анализираат сложени ситуации што се однесуваат на учењето на луѓето и на развојот во конкретни контексти; ○ да работат со општеството – на локално, национално, европско и пошироко, на глобално ниво, вклучувајќи го и развојот на соодветни професионални вредности и способност да се размислува за практиките и контекстите. ○ Способностите за размислување вклучуваат и способност за размислување за нивните системи на вредност и за системите на вредност, развојот и практиките на другите. 	<p><i>Заеднички за образованието за наставници и за образовните науки/студии</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ капацитет да се учи; ○ комуникациски вештини; ○ вештини за работа во тим; ○ вештини за информатичка технологија; ○ решавање проблеми; ○ автономија; ○ вештини за размислување; ○ интерперсонални вештини; ○ планирање и управување со времето; ○ решавање проблеми; ○ донесување одлуки; ○ почитување на диверзитетот и мултикултурноста; ○ етичка посветеност; ○ критични и самокритични способности; ○ капацитет за да се подобри сопственото учење и работење, вклучувајќи го и развојот на вештини за студии и истражување; ○ способност да се анализира, синтетизира, евалуира, да се идентификуваат проблеми и да се изнајдат решенија; ○ солидно знаење на професијата во практика.
--	---

<p>Образование за наставници</p> <ul style="list-style-type: none"> • компетенција во одреден број стратегии за настава/учење и за оценување и разбирање на нивните теоретски основи; • способност да се создаде еднаква и праведна клима која е погодна за учење за сите студенти без оглед на нивниот социо-културен-економски контекст. 	
Втор циклус	
Клучни компетенции специфични за предметот компетенции	Клучни генерички компетенции
<p><i>Заеднички за образованието за наставници и за образовните науки/студии</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ компетенција за решавање проблеми преку соработка во полето на образовни прашања во различни контексти; ○ способност за приспособување на практиките кон конкретни образовни контексти; ○ развој на знаење и разбирање во нивната избрана област на професионална специјализација во едно главно образовно поле – образовен менаџмент и администрација; студии за курикулуми; образовна политика; образование на возрасни; тешкотии во учењето; литература за деца; ○ способност да се користи истражување соодветно на дисциплината за да се информираат нивните практики; ○ способност за размислување за вредностите соодветни на образовните активности. 	<p><i>Заеднички за образованието за наставници и за образовните науки/студии</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ вештини за истражување; ○ лидерски вештини; ○ комуникациски вештини, вклучувајќи и способност да се комуницира на напредни професионални регистри/вокабулари; ○ способност да се размислува за и да се евалуира сопственото работење; ○ развој на напредни когнитивни вештини поврзани со развој и создавање на знаење.

Трет циклус образование за наставници и образовни науки	
Клучни компетенции специфични за предметот компетенции	Клучни генерички
<ul style="list-style-type: none"> ○ стекнување и разбирање на значително тело на знаење кое е водечко во полето на учење во полето на образование; ○ искажува лична одговорност и голема автономна иницијатива во сложени и непредвидливи ситуации, во професионални или еквивалентни контексти поврзани со образованието како широко поле; ○ да учи да ги критикува пошироките импликации од примената на знаење во конкретни образовни и професионални контексти; ○ анализа и размислување за социјалните норми и односи во рамките на нивното конкретно поле на образование и да води акција за промена на истите; ○ капацитет да се спроведе (оригинално) истражување; демонстрирање на способност за независна работа, оригинално и истражување што на крајот може да се објави во различни полиња на образованието и/или училишната педагогија. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ создавање и толкување на ново знаење, преку оригинално истражување, или друга напредна истражувачка работа, со квалитет кој ја задоволува ревизијата од страна на колегите на национално и на меѓународно ниво; ○ способност да се демонстрира значаен спектар на принципиелни вештини, техники, инструменти, практики и/или материјали коишто се поврзани со полето на учење; ○ развој на нови вештини, техники, инструменти, практики и/или материјали; ○ реакција на апстрактни проблеми коишто се прошируваат и рedefинирање на постоечкото процедурално знаење; ○ известување за резултатите од истражувањето и иновација пред колегите; ○ вклученост во критичен дијалог; водење и започнување сложени социјални процеси во нивниот професионален домен; критични компетенции, т.е., критични и самокритични способности; ○ презентирање и одбрана на научни студии пред публика; ○ креативност.

Компетенции специфични за предметот во образовните науки

Следниот список на компетенции специфични за предметот беше изготвен од страна на Работната група за образовни науки и евалуиран во анкета од страна на поранешни студенти, академици и работодавци.

Образовни науки

1. Способност да се анализираат образовни концепти, теории и прашања на политиката на систематски начин.
2. Способност да се идентификуваат потенцијалните врски меѓу аспектите на знаењето за предметот и нивната примена во образовни политики и контексти.

3. Способност да се размислува за сопствениот систем на вредности.
4. Способност да се стават под прашање концептите и теориите со кои се среќаваат во образовните науки.
5. Способност да се препознае диверзитетот на учениците и сложеноста на процесот на учење.
6. Свест за различните контексти во кои може да се одвива учење.
7. Свест за различните улоги на учесниците во процесот на учење.
8. Разбирање на структурите и целите на образовните системи.
9. Способност да се изведува образовно истражување во различни контексти.
10. Вештини за советување.
11. Способност за управување со проекти за подобрување/развој на училиштето.
12. Способност да се управува со образовни програми.
13. Способност да се евалуираат образовни програми/материјали.
14. Способност да се предвидат нови образовни потреби и барања.
15. Способност да се водат или координираат мултидисциплинарни образовни тимови.

Образование за наставници

16. Посветеност на напредокот и постигнувањата на учениците.
17. Компетенција во голем број стратегии за настава/учење.
18. Компетенција за советување ученици и родители.
19. Знаење на предметот кој треба да се предава.
20. Способност за ефективна комуникација со групи и поединци.
21. Способност за создавање клима во која лесно се одвива учење.
22. Способност да се искористи е-учењето и тоа да се интегрира во средините за учење.
23. Способност ефективно да се управува со времето.
24. Способност да се размислува за и да се евалуира сопственото работење.
25. Свест за потребата за континуиран професионален развој.
26. Способност за оценување на очекуваните резултати од учењето и постигнувањата на учениците.
27. Компетенција за решавање проблеми преку соработка.
28. Способност да се одговори на различните потреби на учениците.
29. Способност да се подобри средината за настава/учење.
30. Способност курикулумот да се приспособи на конкретниот образовен контекст.

Процес на консултации со засегнатите страни

Во првата фаза од проектот *Tuning*, Работната група за образовни науки ги консултираше поранешните студенти, работодавците и други образовни академици со цел да ги види нивните гледишта во однос на голем број генерички и компетенции специфични за предметот коишто се релевантни за предметните области од образованието за наставници и образовните науки. Како што претходно беше забележано, овие консултации резултираа во индикативен список на компетенции коишто беа наведени. Работната група, исто така, одвреме-навреме ги консултираше и другите академици во текот на првата и втората фаза од проектот *Tuning* за да добие

повратни информации од колегите во однос на прашања коишто се јавуваа во текот на работата, на пример, пресметување на оптоварувањето на студентот.

Професиите поврзани со образованието се претставени преку широк спектар на професионални органи, академски друштва и регулаторни органи, голем дел од кои им припаѓаат на европските мрежи. Наставни совети сега се основаат во неколку земји и тие имаат надлежност слична на онаа на другите регулаторни професионални органи, како што е Медицинскиот совет. Онаму каде постојат вакви совети или други органи за акредитирање, високообразовните институции што водат програми за образование за наставници и за образовни науки коишто налагаат професионална акредитација мора да се консултираат со овие органи и да фасилитираат посети за акредитација. Студентските засегнати страни вклучуваат национални студентски органи коишто можат да бидат застапени во одборите за ревизија и акредитација на национално ниво во многу земји.

Блиските врски меѓу програмите за образование на наставници и стажирањето на студентите постојано обезбедуваат можности за консултации со засегнатите страни, т.е., наставниците во училиштата или училишните директори, во однос на односите меѓу теоријата и практиката, и во однос на тоа кои делови од програмите за образование на наставници би можеле да се подобрат за подобро да одговараат на „реалноста на денешните училишта“.

Другите засегнати страни вклучуваат корисници на образовни услуги, на пример, родители коишто како „корисници“ избираат училиште за нивните деца во растечкото пазарно општество, со што ставаат притисок врз училиштата и високообразовните институции да одговорат на нивните барања и соодветно да ги образуваат наставниците.

Универзитетите коишто нудат образовни науки (по можност во комбинација со студии во полето на психологијата, социологијата, политичките науки, новинарството) сè повеќе ги користат прашалниците за поранешните студенти и последователно на тоа за нивните работодавци, за да откријат во кои професии се впуштаат, со цел да бидат повеќе насочени кон потребите на пазарот на трудот.

Други засегнати страни коишто рутински се консултираат за образованието на наставници и за образовните науки се групи на работодавци како што се национални организации на училишни директори или на образовни психолози, организации за упатување и советување, синдикатите на наставниците, функционери во министерството за образование, локални образовни административни работници и така натаму.

4. Оптоварувањето и ЕКТС

Тешко е да се даде преглед на ова прашање без да се направи разлика на структурите пред и по Болоња. Првиот циклус пред Болоња можеше да го сочинуваат до 300 еквиваленти на ЕКТС, додека новото законодавство што доведе до цифрите дадени подолу само делумно се спроведува. Сепак, следните информации се собрани од членови на Работната група за образовни науки. Треба да се има на ум дека образованието за наставници претставува аномалија во однос на спроведувањето на Болоња.

Циклус	ЕКТС кредити
1. Прв циклус	<p>Образование за наставници</p> <p>180 до 240 ЕКТС доколку е целосно лоцирано на ниво на првиот циклус; во случај кога е поделено меѓу првиот и вториот циклус вкупниот број последователно на тоа е поголем. За изведување настава на ниво на средно образование, тоа може да го сочинува прв степен од 180 до 240 ЕКТС плус едногодишен курс за Диплома кој е фокусиран на подготовката за настава и е еквивалентен на 60-80 ЕКТС. Овој курс за Диплома може да биде и елемент од вториот циклус, но во некои земји тоа е Диплома од првиот циклус, иако се полага после степенот од првиот циклус. За да се добие статус на квалификуван наставник во основно образование повообичаен е интегриран степен од 240 ЕКТС, иако во некои земји, на располагање се става и последователен модел за идните наставници во основното образование, како на пример во Обединетото Кралство.</p> <p>Образовни науки</p> <p>180 – 240 ЕКТС</p>
2 Втор циклус	<p>Образование за наставници и образовни науки</p> <p>60 – 120 ЕКТС Сите земји сè уште немаат одделни програми за првиот и за вториот циклус, како што веќе беше споменато. Едногодишната Диплома која што беше спомената погоре во текстот може да биде квалификација од вториот циклус, но таа секогаш не се мери од аспект на ЕКТС кредити. Во некои земји, на пример, во Грција, терминот 'образование за наставници' постои само на ниво на првиот циклус, после тоа терминот кој се користи за сите степени е 'образовни науки'.</p>

Циклус	ЕКТС кредити
3 Трет циклус	<p>Образование за наставници и образовни науки</p> <p>120 по вториот циклус кога наградата од вториот циклус е поврзана со докторски труд, во друг случај - 180 ЕКТС - нормално поврзани со редовни тригодишни студии. Во многу земји должината на докторските студии сè уште не е специфицирана во однос на кредитите, и нормалниот период за завршување може да биде долг колку и 4-6 годишни редовни студии или подолг.</p>

Трендови и разлики во Европската област на високо образование во оваа предметна област

Образованието и обуката се приоритети на политиките на Советот на Европската унија. Стратегиските цели за развој на системите за образование и обука во Европската унија веќе се дефинирани и донесени се одлуки за детална програма на европско ниво. Европската комисија, Генералниот директорат - Образование и култура, на образованието за наставници и на образовното истражување гледаат како на 'суштински' за постигнување на целите од Лисабон. Оваа позиција беше повторена на состанокот на Советот во Мадрид, и во заедничкиот извештај *Образование и обука 2010* на Советот и на Комисијата. Општествата за учење кои се базирани на знаење и коишто се динамични зависат од персонал со високообразовни квалификации во различни контексти (на пример, доживотно учење, @-учење, инклузивно образование, универзитетско образование). Како последица на тоа, иницијалното образование и континуираниот професионален развој на наставниците и професиите поврзани со образованието станаа предмет на брза експанзија, диверзификација и професионализација. Трендовите коишто станаа очигледни се:

- o Улогата на образовните академици во подготовката на универзитетските професори. Во 50% од земјите застапени во проектот *Tuning* иницијалното образование сега е од суштинско значење за универзитетските професори.
- o Наставата во високообразовните институции, исто така, се јавува како посебно поле на истражување.
- o Иако постојат очигледни национални разлики на површинското ниво во образовните науки и образованието за наставници меѓу земјите-членки, постојат и многу сличности и вообичаености во структурата на подлабоко ниво. Ова дава можност за вкрстените европски модули или курсеви да станат изведливи, и ова е тренд кој почнува да се забележува.
- o Иако традиционално, и тековно во многу земји, образованието за наставници се базирало на теоретско и практично знаење, голем број влади сега приоритет му даваат на истражувањето базирано на училишница, претпоставувајќи дека тоа ќе биде директно релевантно за образовната практика. Ова доведе до зголемување на практиката базирана на докази како филозофија на информирање за образованието за наставници.
- o Последователно на тоа, во сè поголем број земји во програмите за иницијално образование за наставници се вклучува компонента за истражување, иако овој дел сè уште не станал интегрална компонента од сите модели на иницијално образование за наставници во Европа на ниво на првиот степен. Сепак,

компонентата за истражување нормално формира интегрален аспект од сите програми на ниво на вториот циклус.

- o Во образованието постои тренд за вонредни студии на ниво на сите степени, особено за вториот и за третиот циклус. Ова е поврзано со паралелниот тренд на самофинансирање на студиите после првиот циклус, коешто веќе е воспоставено во некои земји од ЕУ, но неповратно се шират насекаде во Европа.
- o Спектарот на кандидати коишто се запишуваат на образование за наставници се проширува. Под влијание на недостигот на наставници, економските намалувања или алтруизмот, зрелите професионалци од другите полиња се свртуваат кон настава. Овие кандидати обично се образувани на ниво на степен за други предмети, и честопати добиваат акредитиран влез во програмите за образование за наставници коишто ги избираат. Постојат докази дека ваквите зрели кандидати се позитивно оценети од страна на академиците и работодавците.
- o Професионалните докторати почнуваат да се појавуваат во Европа (Обединетото Кралство, Ирска, Португалија). Ова може да биде почеток на тренд поврзан со развојот на можности за доживотно учење за професионалците во полињата поврзани со образованието.
- o Уште еден тренд во рамките на докторските студии е движењето кон ограничување на должината на студиите на разумен број години/оптоварување (во голема мера мотивирано од анализата на реалните трошоци за надзор на универзитетите).
- o Постои растечки тренд за понуда на он-лајн елементи на програмите на ниво на вториот циклус, и за искористување на интернет ресурсите како дел од стратегиите за настава и за учење.

5. Настава, учење и оценување (TLA)

Образовните науки воглавно се засегнати со наставата, учењето и оценувањето, а голем број академици имаат силно практично искуство. Долго време постои традиција академиците во образовните науки свесно да демонстрираат добри практики во сопствената настава. Приодот на проектот *Tuning* за развивање на курикулуми и приодите за настава, учење и оценување поврзани со компетенциите на студентите веќе се добро воспоставени во областа на образованието како што е образованието за наставници, а исто така еволуирале и вредните педагошки практики базирани на принципите на учењето на возрасни и на развој на компетенции. Подолу се наведени три показатели за добри практики земени од образовните науки коишто можат да бидат нашироко релевантни и за другите дисциплини.

Најдобра практика

A. Развој на вештини за опсервација (прв или втор циклус на учење и настава)

Развиени компетенции

- o Способност за анализа на сложени ситуации на учењето на луѓето и развој во конкретни контексти, вклучувајќи го и сопственото учење;
- o Објективно да се опише она што се опсервирало, да се категоризира и да се анализира тоа, и да се направат теоретски добро основани евалуации коишто се базираат на опсервираните настани;
- o Да го цени начинот на кој сопствените вредности и верувања можат да влијаат на начинот на кој се опсервираат настаните;

- Да користи докази од литературата и да истражува за да го поддржи развојот на анализата и евалуацијата.

Метод на настава, учење и оценување

Ова е метод кој често се поврзува со природот за настава и учење базиран на задача или базиран на проблем.

Опсервацијата е клучен елемент на работното место и во училишната практика. Практиката во развивањето различни компетенции коишто ги сочинуваат вештините за опсервација можат да почнат со многу конкретни појави коишто лесно се опсервираат и лесно се опишуваат (ниско ниво на заклучување) (кој со кого зборува, колку пати се појавило x, итн.) и постепено вклучува настани кои не толку 'лесно' се гледаат или опишуваат (високо ниво на заклучување), како што се видовите на или улогите што луѓето ги имаат, кои се целите на една активност.

Од активности за опсервација под водство на татор, студентите потоа можат да почнат со опсервација во вистинско време на местото на нивното стажирање. Секоја почетна задача за опсервација е проследена со вежба за размислување во која од студентите се бара да споделат описи, да ги категоризираат појавите (анализа) и да го евалуираат она што го опсервирале и улогата на нивните вредности што влијае врз начинот на кој тие опсервираат. Истражувањето на литературата е важен дел од последователната акција, особено на ниво на вториот циклус. Опсервациите на местото на стажирање, исто така, имаат последователна сесија со колегите и со таторите на местото на стажирање.

Б. Оценување на портфолио (прв или втор циклус на учење и настава)

Развиени компетенции

- Размислување;
- Автономно донесување одлуки како дел од учење насочено кон себе;
- Спектар на компетенции соодветни за лекцијата или програмата која е основа на портфолиото.

Метод на настава, учење и оценување

Оценувањето на портфолио обично формира дел од студиска програма или дел од програма наместо да биде еден модул, и се базира на примерок од работата на студентот со одредена намера, селектиран врз основа на дефинирани критериуми поврзани со компетенциите врз кои е ставен фокусот. Портфолијата се изготвуваат за да ги нагласат и да ги демонстрираат знаењето и вештините на студентите во спектар на компетенции. Портфолиото, исто така, обезбедува средство за размислување, нудејќи можност за самокритика на студентот за сопствената работа и евалуирајќи ја ефективноста на интерперсоналните интеракции во избрани контексти.

Вообичаено се користи на местото на стажирање, каде портфолиото обезбедува досие за ангажманот на студентот во спектар на активности за учење. Комплетираното портфолио подоцна може да се користи како поткрепа на подготовките за интервјуата за работа.

Портфолијата обично претставуваат избор од вкупното собирање на податоци собрани од страна на студентот (коишто можат да вклучат оценета работа, артефакти, профили на учениците, дневници, итн.) и го демонстрираат *развојот* на компетенциите со текот на времето. Неодамна ИТ почна да се користи за да се произведат портфолија базирани на веб за да го демонстрираат развојот на вештини за ИТ на студентот како и други компетенции.

В. Обука за методи за истражување (втор или трет циклус од наставата, учењето и оценувањето)

Развиени компетенции

- o Разбирање на методите за истражување и на парадигмите во коишто тие се вклопуваат;
- o Запознавање со спектар на вообичаено користени методи во образовното истражување, и
- o Практика за тоа како да се воспостават, да се анализираат податоците, итн. ;
- o Способност за развивање изведливи и прашања коишто можат да се истражуваат и за избирање на соодветни методи за нивно истражување.

Метод на настава, учење и оценување

Во образованието најголемиот дел од студентите преземаат независни проекти за истражување и не работат како дел од истражувачки тим. Бидејќи тие имаат работно минато надвор од академскиот свет, на голем дел од нив им треба иницијална поддршка за развивање на соодветен истражувачки предлог. Вообичаени макро активности се:

- o Дискутирање за природата на образовните истражувања; давање и барање информации за главните приоди кон истражувањето при образовно истражување;
- o Истражување на природата на истражувачките прашања;
- o Дискутирање за главните методи, техники и инструменти коишто се користат за да се соберат и анализираат податоци во согласност со предметот и целите на конкретното истражување;
- o Дискутирање за тоа како да се дизајнирање планот на истражувањето.

Студентите се впуштаат во спектар на практични активности, како што се дефинирање на истражувачките прашања и цели; развивање соодветни инструменти за собирање податоци; развивање и користење методи на анализа за анализа на податоците, истражувачки методи во литературата и евалуирање на релевантноста на нивните потреби. Оценувањето на достигнувањето се базира на план за истражување изготвен од студентот кој често подоцна се користи како основа за нивниот истражувачки предлог.

6. Зголемување на квалитетот

Еден од истакнатите начини на кои образованието за наставници и образовните науки можат да го зголемат квалитетот на сопствените програми е преку активно партнерство со работодавците и со професионалните органи. Првите, преку соработка на местата на стажирање, даваат практичен поглед на релевантноста на курсевите во однос на социјалните потреби на времето. Вторите, преку чување на вратите и регулаторните функции можат да гарантираат дека стандардите се одржуваат на национално, и сè повеќе, на меѓународно ниво. Ваквата интеракција со надворешните партнери сè уште не е практика во сите земји од ЕУ.

Академиците од катедрите и факултетите за образование учествуваат во или имаат водечка улога во најголем дел од истражувањата за процесот на оценување и

зголемување на квалитетот во високото образование (како и другите сектори на образованието) па така практиките во образованието се базираат на докази.

Процесите на оценување на квалитетот се сложени и оттука налагаат различни алатки и учесници. Последователно на тоа студентите сè повеќе се вклучени во оценувањето на квалитетот и во процесите за подобрување како дел од нивниот развој во улога на рефлексивни практичари.

Широк спектар на постапки за внатрешен мониторинг се воведуваат во отворени системи каде се дискутира за импликациите во однос на подобрувањето, како што се прашалници за задоволството на студентите, студентски дискусии и фокус групи, гледишта на кадарот, ревизии на оценувањата на студентите итн.; ревизија на годишната програма која може да вклучи студенти и тим од наставници, колегијална опсервација без донесување судови. Во некои земји (на пример, Обединетото Кралство, Ирска) надворешните оценувачи на сите нивоа на степени се вклучени во овој процес до одредена мера.

На многу катедри за образование академскиот персонал презема континуиран професионален развој преку посета на куси курсеви, конференции и семинари. Образованието за наставници за универзитетските професори станува вообичаен начин за подобрување на квалитетот како дел од стратегијата за континуирано учење која ја користат многу институции.

Надворешната евалуација од страна на националните агенции за гарантирање на квалитетот, развиена врз консултативна основа, обезбедува фокус за разгледување и подобрување на катедрата и на персоналот, иако голем број образовни работници во европската група на проектот *Tuning* претпочитаат лесна надворешна евалуација. Се сметаше дека евалуациите на надворешните агенции пречесто се врзани за финансирањето во иднина и 'вредноста за парите' или за импресиите на политичкиот момент наместо на зајакнувањето на учењето на студентот.